

Δεκαπενταύγουστος: Εθίμα και εκδηλώσεις

Η μεγαλύτερη θρησκευτική γιορτή του καλοκαιριού

Η Κοίμηση της Υπεραγίας Θεοτόκου αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες γιορτές της χριστιανοσύνης. Η προετοιμασία των πιστών αρχίζει από την 1η Αυγούστου με τη νηστεία που διαρκεί έως τον Δεκαπενταύγουστο, αποτελώντας για τους Ορθόδοξους χριστιανούς το «Πάσχα του καλοκαιριού». Στις 15 Αυγούστου χιλιάδες πιστών με την ψυχή γεμάτη ελπίδα και κατάνυξη, προστρέχουν στα αμέτρητα προσκυνήματα, όπου λιτανεύονται οι θαυματουργές εικόνες της Παναγίας για να μαρτυρήσουν την πίστη τους στο πρόσωπό της. Η Παναγία, το ιερότερο από τα πρόσωπα της Ορθοδοξίας, δοξάζεται σε κάθε γωνιά της Ελλάδας. Η λατρεία που έχουν οι πιστοί στη «μητέρα» του Θεού και των ανθρώπων αποδεικνύεται από τα πολλά ονόματα: Μεγαλόχαρη, Εκατονταπυλιανή, Φανερωμένη, Κοσμοσωτήρα, Χοζοβιώτισσα, Εικοσιφοίνισσα, Βρεφοκρατούσα, Ελεούσα, Θαλασσινή, Γιάτρισσα, Μυρτιδιώτισσα και πολλά ακόμη. Και μπορεί το επίκεντρο των εκδηλώσεων να είναι η Παναγία της Τήνου και η Παναγία Σουμελά, όμως, σε κάθε γωνιά της χώρας υπάρχει και μια ξεχωριστή Παναγιά. Ιδού ένα μικρό οδοιπορικό:

Η Παναγία της Τήνου

Η εικόνα της Παναγίας της Τήνου βρέθηκε στις 30 Ιανουαρίου του 1823, έπειτα από πολλές προσπάθειες και «με την υπόδειξη της Παναγίας στη μοναχή Πελαγία», στην ιστορική Μονή της «Κυράς των Αγγέλων», στο Κεχροβούνι.

Με Βασιλικό Διάταγμα του 1836 καθιερώθηκε ο εορτασμός της Παναγίας στην Τήνο να είναι οκταήμερος και να διαρκεί έως τα «εννιάμερα της Θεοτόκου», στις 23 Αυγούστου, όπου μέσα σε ατμόσφαιρα συγκίνησης, κατάνυξης και σεβασμού, ψάλλονται ύμνοι και εγκώμια, μπροστά στον επιτάφιο και την εικόνα. Ο δρόμος που οδηγεί από το λιμάνι στο ναό του Ευαγγελισμού, όπου βρέθηκε η εικόνα, είναι η μεγαλύτερη απόδειξη της άρρηκτης σχέσης του ελληνισμού με την Ορθοδοξία. Στην Τήνο παράλληλα με την εορτασμό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, οι Έλληνες τιμούν κι αυτούς που κάθηκαν, όταν οι Ιταλοί τορπίλισαν και βούλιαξαν την «Ελλη» μέσα στο λιμάνι του νησιού ανήμερα της Παναγιάς.

Παναγία Σουμελά

Η Παναγία Σουμελά αποτελεί το σύμβολο της πονιακής πίστης, αν και η πρώτη ονομασία της θαυματουργής εικόνας ήταν Αθηνιώτισσα. Την εικόνα της Παναγίας Σουμελά αγιογράφησε ο Ευαγγελιστής Λουκάς. Μετά τον θάνατό του τη μετέφερε στην

Αθήνα ο μαθητής του Ανανίας και τοποθετήθηκε σε περικαλλή ναό της Θεοτόκου. Έτσι αρχικά ονομάστηκε ως Παναγία η Αθηνιώτισσα. Στο τέλος του 4ου αιώνα (380-386 μ.Χ.), σύμφωνα με την παράδοση, η Παναγία η Αθηνιώτισσα εμφανίστηκε ως όραμα στους μοναχούς Σωφρόνιο και Βαρνάβα, στη Αθήνα, και τους κάλεσε στην εκκλησία.

Εκεί είδαν την εικόνα να σηκώνεται από το προσκυντήριο, να βγαίνει από το παράθυρο και να πετάει προς τα ουράνια. Συγχρόνως, άκουσαν την Θεοτόκο να λέει: «Πηγαίνω στην Ανατολή. Προπορεύομαι στο όρος Μελά. Ακολουθήστε με...». Οι μοναχοί την ακολούθησαν και στο όρος Μελά, στον Πόντο, όπου στάθηκε, κτίστηκε μεγάλος Ναός και Μονή. Έτσι η εικόνα πήρε την ονομασία Σουμελά από τη φράση «σου Μελά». Το 1922, μετά την Μικρασιατική καταστροφή, μοναχοί έθαψαν την εικόνα, μαζί με άλλα κειμήλια. Με την ανταλλαγή, τα ιερά κειμήλια παραχωρήθηκαν και το 1931 τα ξέθαψε και τα έφερε στην Ελλάδα, ο Αμβρόσιος ο Σουμελιώτης. Η εικόνα επανήλθε στην Αθήνα και παρέμεινε στο Μουσείο έως το 1951. Τότε, το Σωματείο «Παναγία Σουμελά» Θεσσαλονίκης πρότεινε το κτίσιμο ναού στις πλαγιές του Βερμίου, στην Καστανιά Βέροιας.

Η Παναγία στο Μικρόκαστρο Κοζάνης

Ιδιαίτερος είναι ο εορτασμός του Δεκαπενταύγου-

στου στο ιστορικό μοναστήρι της Παναγίας στο Μικρόκαστρο, του δήμου Βοΐου. Κάθε χρόνο χιλιάδες πιστοί προσκυνούν την εικόνα της Παναγίας, που χρονολογείται από το 1603, ενώ εντύπωση προκαλεί η αναβίωση του εθίμου των προσκυνητών καβαλάρηδων από τη Σιάτιστα. Το έθιμο των καβαλάρηδων προσκυνητών έρχεται από την τουρκοκρατία, όταν αποτελούσε ευκαιρία για τους σκλαβωμένους να δείξουν τη λεβεντιά και τον πόθο τους γιαλευτεριά.

Παναγία της Εκατονταπυλιανής

Ο ναός της Παναγίας της Εκατονταπυλιανής βρίσκεται στην Παροικιά, της Πάρου. Για το ναό υπάρχουν δύο ονομασίες: «Καταπολιανή» και «Εκατονταπυλιανή». Σύμφωνα με την παράδοση, η Καταπολιανή έχει ενενήντα εννέα φανερές πόρτες, ενώ η εκατοστή είναι κλειστή και δεν φαίνεται. Η πόρτα αυτή θα φανεί και θα ανοίξει, όταν οι Έλληνες πάρουν την Πόλη. Πολλές παραδόσεις αναφέρονται στην ίδρυση της Εκατονταπυλιανής. Η πρώτη πληροφορεί ότι, όταν η Αγία Ελένη μητέρα πήγαινε στην Παλαιστίνη για να βρει τον Τίμιο Σταυρό, έφτασε στην Πάρο και προσευχήθηκε σε ένα μικρό ναό που βρίσκονταν στη θέση της Εκατονταπυλιανής. Κατά την προσευχή της έκανε τάμα ότι αν βρει τον Τίμιο Σταυρό, θα χτίσει στη θέση αυτή έναν μεγάλο ναό.